

VENDIM
Nr. 8, datë 20.2.2024

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj,	kryetare;
Marsida Xhaferllari,	anëtare;
Elsa Toska,	anëtare;
Sonila Bejtja,	anëtare;
Sandër Beci,	anëtar;
Ilir Toska,	anëtar;
Genti Ibrahimi,	anëtar;
Marjana Semini,	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare,

me sekretare Belma Lleshi, më datë 20.2.2024 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 8 (P) 2023 të Regjistrit Themeltar, që u përket:

KËRKUES: Pjetër Gjoni, përfaqësuar nga avokat Shaqir Hasanaj.

SUBJEKT I INTERESUAR:

Prokuroria e Përgjithshme, përfaqësuar nga prokurori Arqile Koca.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimit nr. 00-2023-269, datë 16.2.2023 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, pika 1, 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); neni 6 i Protokollit nr. 7 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*); nenet 27, 71 dhe 71/a të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjo i relatorin e çështjes Fiona Papajorgji, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuarit, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, parashtrimet me shkrim të subjektit të interesuar, Prokurorisë së Përgjithshme, i cili ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuesi Pjetër Gjoni i është drejtuar Drejtorisë Rajonale të Sigurimeve Shoqërore (*DRSSH*) Shkodër me kërkesë “Për caktim pensioni invaliditeti”, duke i bashkëngjitur kërkesës edhe dokumentacionin përkatës, ku për sa i përket periudhës së sigurimit/vjetërsisë në punë ka paraqitur librezën e punës dublikatë, lëshuar më datë 13.12.1995 nga ish-Ndërmarrja Gjeologjike Shkodër, sipas të dhënave të regjistrit themeltar nr. 880. Me vendimin nr. 131, datë 12.8.1997, *DRSSH*-ja, Shkodër i ka caktuar kërkuarit pension invaliditeti, duke filluar nga data 21.10.1997. Si periudhë sigurimi/vjetërsie në punë kërkuarit i janë llogaritur 15 vjet e 11 muaj në ish-Ndërmarrjen Gjeologjike Shkodër dhe konkretisht periudhat 12.6.1977–30.12.1979; 10.1.1982–1.8.1993 dhe 16.9.1995–1.8.1997. Këtë përfitim kërkuari e ka tërhequr deri më datë 31.12.2015.

2. Me kërkesën nr. 6889 prot., datë 16.10.2015, kërkuari i është drejtuar përsëri *DRSSH*-së, Shkodër tashmë për caktimin e pensionit të pleqërisë sipas ligjit nr. 150/2014 “Për pensionet e punonjësve që kanë punuar në miniera, nëntokë”. Në këtë kuadër, ndërsa kërkuari dispononte

vetëm librezën e punës dublikatë, DRSSH-ja, Shkodër, mbështetur në aktet normative që rregullojnë veprimtarinë e saj, ka verifikuar dokumentacionin arkivor të vjetërsisë në punë të kërkuarit (regjistri themeltarë dhe bordero) që administrohej prej saj. Nga verifikimet e kryera, DRSSH-ja, Shkodër ka konstatuar se sipas vërtetimit të vjetërsisë në punë nr. 4/87, për ish-Ndërmarrjen Gjeologjike Shkodër, për kërkuarin periudha 12.6.1977–1992, rezulton me shënimin: “Në faqen e regjistrit rreshti i parë, dytë, tretë, katërt të dëmtuar me stilolaps, më pas shkruar rreshtat e tjerë”. Më tej, nga kontrolli i borderove të ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër për periudhat 1–15.4.1991; 16–30.4.1991; 1–15.7.1991; 16–31.5.1992, emri i kërkuarit nuk rezulton, ndërsa para vitit 1991 nuk disponohen bordero. Mbi këtë bazë, me vendimin nr. 753, datë 2.12.2015, DRSSH-ja, Shkodër ka refuzuar kërkesën e kërkuarit për pension pleqërie, me arsyetimin se nuk ka periudhën e përgjithshme të sigurimit prej 30 vjetësh, ndërsa i konfirmohet vetëm 21 vjet e 7 muaj periudhë siguri, ndërkohë që nuk i njihet si e tillë periudha 12.6.1977–1.8.1992.

3. Nga ana tjetër, më datë 11.3.2016 DRSSH-ja, Shkodër ka paraqitur kallëzim penal ndaj kërkuarit për veprat penale “Mashtrimi”, “Mashtrimi në sigurime”, “Falsifikimi i dokumenteve” dhe “Falsifikimi i akteve të gjendjes civile”, të parashikuara nga nenet 143, 145, 186 dhe 191 të Kodit Penal (KP). Sipas kallëzimit, librezë e punës dublikatë dhe regjistri themeltar nr. 4, faqja 87 i ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër ishin të falsifikuar, referuar të dhënave të përmendura më lart (refuzimit të pensionit të pleqërisë), sikundër edhe faktit se nga verifikimi i regjistrave themeltarë të ish-kooperativës bujqësore Vig-Mnelë, fshati Vig, rezulton të pasqyrohen ditë pune në emër të kërkuarit për periudhën 1976–1979; 1982–1984, sikundër po ashtu emri i tij pasqyrohet edhe në regjistrin themeltar nr. 12, faqja 26 të ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër për periudhën 1.3.1983 pa datë largimi, pozicioni sondist. Sipas DRSSH-së, Shkodër, regjistri themeltar i ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër, ku pasqyrohen të dhëna të kërkuarit, është ndryshuar në përmbajtje, duke u dëmtuar pjesë të tij dhe duke u shtuar më pas periudha pune nga persona të paautorizuar, çka rezultonte nga ekzistenca e emrit të kërkuarit në regjistrin themeltar të kooperativës bujqësore, nga mosekzistenca e emrit të tij në bordero, si dhe nga ekzistenca e emrit të tij në regjistrin themeltar nr. 12, faqja 26, me pozicion sondist, në një kohë kur më datë 1.3.1983 ai pretendon se ka punuar si ndihmësinator në nëntokë. Po ashtu, sipas DRSSH-së, Shkodër, kërkuari disponon librezë pune dublikatë dhe jo librezë pune origjinale sipas vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 26, datë 18.3.1967.

4. Mbi kallëzimin e DRSSH-së, Shkodër, Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër (*Prokuroria Shkodër*) ka regjistruar procedimin penal në ngarkim të kërkuarit për veprën penale “Mashtrimi në sigurime” të mbetur në tentativë, të parashikuar nga nenet 145 e 22 të KP-së. Gjatë hetimeve paraprake janë grumbulluar disa prova shkresore, kryesisht dokumente arkivore (fletë regjistri themeltar të ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër dhe fletë regjistri vjetërsie në punë të ish-kooperativës bujqësore Vig-Mnelë) dhe akte verifikimi të DRSSH-së, Shkodër, krahas praktikave dokumentare në lidhje me caktimin e pensionit të invaliditetit dhe për refuzimin e pensionit të pleqërisë. Po kështu, gjatë hetimit kërkuari ka parashtruar qëndrimin e tij edhe për sa i përket vjetërsisë në punë në ish-Ndërmarrjen Gjeologjike Shkodër, sikundër dhe për përplasjen e të dhënave të vjetërsisë në punë në këtë ish-ndërmarrje me ato të ish-kooperativës bujqësore Vig-Mnelë, duke pretenduar pavërtetësinë e këtyre të fundit.

5. Me aktin e datës 22.11.2016, kërkuari është akuzuar për veprën penale “Mashtrimi në sigurime”, të parashikuar nga neni 145 i KP-së, pasi evidentohet përfitimi fillimisht nga kërkuari i pensionit të invaliditetit dhe, më pas, refuzimi atij i pensionit të pleqërisë. Si shkak i akuzës pasqyrohet se “... shtetasi Pjetër Gjoni nuk ka punuar në Ndërmarrjen Gjeologjike Shkodër në intervalin kohor të paraqitur prej tij si vjetërsi pune. Kjo vërtetohet nga listëpagesat që janë dokumenti bazë që vërteton vjetërsinë në punë dhe nga verifikimet e tjera nga të cilat rezulton se ky shtetas nëpërmjet falsifikimit të bërë nga persona të tjerë, të pasqyruar edhe në aktet e përdorura nga ana e tij, për të përfituar pension minatori nëntokë sipas ligjit të posaçëm, ka rritur fiktivisht vjetërsinë në punë”. Më tej, çështja është dërguar për gjykim.

6. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Shkodër, me vendimin nr. 245 (1169), datë 17.3.2017, ka vendosur deklarin të pafajshëm të kërkuarit, pasi sipas nenit 388, pika 1, shkronja “d”, të Kodit të Procedurës Penale (KPP) nuk provohet të ketë kryer veprën penale për të cilën akuzohet. Kundër këtij vendimi ka bërë ankim Prokuroria Shkodër.

7. Gjykata e Apelit Shkodër, pasi ka riçelur pjesërisht hetimin gjyqësor, duke administruar si prova dy akte shkresore të paraqitura nga kërkuari (vërtetime të drejtorisë rajonale të shërbimit të punësimit Shkodër, përmes të cilave konfirmohet se ai është trajtuar me pagesë papunësie për periudhat 1.8.1992–31.7.1993 dhe 6.10.1996–1.8.1997, si rezultat i shkëputjes të marrëdhënieve të punës me ish-Ndërmarrjen Gjeologjike), me vendimin nr. 455, datë 12.7.2017, ka vendosur: “Ndryshimin e vendimit nr. 245 (1169) datë 17.3.2017 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër dhe deklarin fajtor të kërkuarit për kryerjen e veprës penale “Mashtrimi në sigurime”, të parashikuar nga neni 145 i KP-së dhe dënimin e tij me 6 (gjashtë) muaj burgim. Në aplikim të nenit 59 të KP-së, pezullimin e ekzekutimit të dënit me burgim për kërkuarin për një periudhë prej 2 (dy) vjetësh, me kusht që të mos kryejë veprë tjetër penale, si dhe të mbajë kontakte me Zyrën e Shërbimit të Provës Shkodër”.

8. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2023-269, datë 16.2.2023, ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuari, sepse nuk përmbante shkaqe të parashikuara nga neni 432 i KPP-së.

9. Më datë 5.6.2023 kërkuari i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me ankim kushtetues individual për shfuqizimin e këtij vendimi, i cili, pasi është plotësuar sipas parashikimeve të ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar më datë 16.6.2023. Kolegji i Gjykatës më datë 11.9.2023 ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

10. **Kërkuari**, në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar se është cenuar:

10.1 *Parimi i paanshmërisë*, pasi kallëzimi penal është bërë nga shtetasja A.L., me detyrë shefe pranë DRSSH-së, Shkodër, ndërsa akuza është ngritur nga vëllai i saj, shtetasi E.L., me detyrë prokuror, i cili, në rastin konkret, duhet të hiqte dorë. Me këtë shkelje procedurale kërkuari është njohur me vonesë nëpërmjet vendimit nr. 465, datë 28.10.2021 të Komisionit të Pavarur të Kualifikimit (KPK) ndaj këtij subjekti (prokurorit).

10.2 *E drejta e mbrojtjes*, pasi gjykata e apelit nuk i ka krijuar mundësinë kërkuarit që të siguronte mbrojtjen me avokat. Në atë gjykim ai është gjykuar pa praninë e mbrojtësit. Duke pasur parasysh faktin se në gjykimin në shkallë të parë kishte fituar pafajësinë dhe duke mos njohur realisht domosdoshmërinë e pranisë së avokatit, kërkuari ka pranuar vazhdimin e gjyimit pa avokat.

10.3 *E drejta e aksesit substancial e lidhur me standardin e arsytimit të vendimit gjyqësor*, pasi gjykata e apelit ka bërë një vlerësim të ndryshëm të provave nga ai i gjykatës së shkallës së parë, duke bërë kështu që dy vendimet t'i japin zgjidhje diametralisht të kundërta çështjes. Në këtë kuptim, nisur nga natyra kushtetuese e pretendimeve të ngritura në rekurs, Gjykata e Lartë, në funksion të rolit të saj si gjykatë ligji, si dhe në atë të kontrollit të respektimit të standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta, duhej t'i jepte përgjigje pretendimit për cenimin e parimit të barazisë së armëve.

10.4 *Parimi i barazisë së armëve*, sepse gjykata e apelit ka analizuar vetëm provat në favor të prokurorisë dhe ka lënë pa analizuar provat në favor të kërkuarit, duke mos provuar tej çdo dyshimi të arsyeshem përfundimin e arritur. Ajo gjykatë ka arsyetuar se fleta e regjistrit themeltar të ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër është e falsifikuar, përfundim i cili bie ndesh me provat e tjera, si dhe është në shkelje të ligjit, për sa kohë nuk është administruar në gjykim ndonjë provë shkencore (ekspertim grafik) që të provojë falsitetin e saj, ndërkohë që ndërhyrjet e bëra në të dhënat e katër rreshtave, ndërsa u është vënë vizë, janë ripërsëritur me përpikëri më poshtë, me ndryshimin vetëm të llojit të punës, nga “minator” në “minator nëntoke”. Sipas shkresës nr. 8677/1 prot., datë 29.7.2016 (*shkresa nr. 8677/1/2016*), rezulton se ai ka kryer shërbimin ushtarak

aktiv në Shkodër, në periudhën 4.1.1980–3.1.1982. Sipas aktit të verifikimit të DRSSH-së, Shkodër, në regjistrin e ish-kooperativës për kërkuesin për vitin 1980 janë shënuar 335 ditë pune, ndërsa për vitin 1981 janë shënuar 51 ditë pune. Duke mos i çmuar në tërësi provat, ajo gjykatë ka dalë në përfundimin se fleta e regjistrit themeltar të ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër, e cila administrohet nga DRSSH-ja, Shkodër, është e falsifikuar.

11. **Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme**, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

11.1 Kërkuesi nuk legjitimohet për pretendimet e tij, për cenimin e parimit të paanshmërisë, së drejtës së mbrojtjes dhe parimit të barazisë së armëve, pasi nuk ka shteruar mjetet juridike, për shkak se nuk i ka ngritur më parë ato në rekursin e paraqitur në Gjykatën e Lartë. Po ashtu, këto pretendime bashkë me pretendimet e tjera se është njohur me vonesë me shkeljet procedurale, janë të pabazuara, pasi ai nuk ka arritur t'i ngrejë ato në nivel kushtetues.

11.2 Pavarësisht sa më lart, për sa i përket së drejtës së mbrojtjes, referuar akteve të dosjes gjyqësore, konstatohet se kërkuesi gjatë gjykimit në gjykatën e apelit, në seancën gjyqësore të datës 6.7.2017 (*shih procesverbalin e seancës*), është përfaqësuar nga avokati A.K., i caktuar me prokurë të posaçme, i cili ka paraqitur edhe rekursin në Gjykatën e Lartë. Për këtë arsye, ky pretendim i kërkuesit është haptazi i pabazuar. Kërkuesi i ka pasur të gjitha mundësitë të dëgjohet në të gjitha shkallët e gjykimit në gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, ku ka parashtruar çështjen e tij, duke realizuar të drejtën e mbrojtjes dhe duke marrë përgjigje të arsyetuara prej gjykatave.

11.3 Pretendimi i kërkuesit për cenimin e së drejtës së aksesit substancial të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor nuk është ngritur në nivel kushtetues. Në rekurs kërkuesi ka ngritur vetëm shkaqe që lidhen me mënyrën e vlerësimit të provave dhe zgjidhjes së çështjes nga gjykatat e faktit. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, pasi ka marrë në shqyrtim pretendimet e kërkuesit dhe vendimin e gjykatës së apelit, ka vlerësuar se vendimmarrja e kësaj të fundit në drejtim të arsyetimit dhe vlerësimit të provave është në përputhje me ligjin material e procedural. Siç ka përcaktuar edhe jurisprudenca kushtetuese, vendimi i kufizuar i marrë në dhomën e këshillimit nuk cenon standardin e arsyetimit, përderisa shpreh në thelb shkaqet e mospranimit të rekursit gjatë shqyrtimit të tij në dhomën e këshillimit. Në këtë kuptim, vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë plotëson kriteret e vendosura nga jurisprudenca kushtetuese për arsyetimin e tij dhe kërkuesit nuk i është cenuar as e drejta e aksesit substancial.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuesit

12. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësura në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur.

13. Në këtë këndvështrim, kërkuesi, si individ, legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të shkronjës “f” të pikës 1 të nenit 131 dhe shkronjës “i” të pikës 1 të nenit 134 të Kushtetutës, pasi është palë në procesin gjyqësor objekt të ankimit kushtetues individual, për rrjedhojë ka interes të drejtpërdrejtë për vënien në lëvizje të këtij gjykimi.

14. Për sa i përket shterimit të mjeteve juridike efektive, subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, ka pretenduar se kërkuesi pretendimet për cenimin e parimit të paanshmërisë, së

drejtës së mbrojtjes dhe parimit të barazisë së armëve nuk i ka ngritur në rekursin e paraqitur në Gjykatën e Lartë, prandaj nuk legjitimohet në lidhje me to, pasi nuk ka shtuar mjetet juridike.

15. Gjykata në jurisprudencën e saj ka theksuar se sipas nenit 131, pika 1, shkronja “P”, të Kushtetutës ajo vendos për gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve, pasi të jenë shtuar të gjitha mjetet juridike efektive për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese, që individi pretendon se i janë cenuar nga akti i pushtetit publik. Duke qenë se mbrojtja kushtetuese ka një funksion *subsidiar*, ajo mund të kërkohet vetëm për një vendim përfundimtar, të çfarëdolloj forme, që përmbyll procesin gjyqësor (*shih vendimet nr. 5, datë 17.3.2022; nr. 14, datë 11.3.2022; nr. 29, datë 30.3.2017 të Gjykatës Kushtetuese*). Ky rregull nënkupton jo vetëm që individi t’u jetë drejtuar të gjitha instancave të zakonshme, por edhe që të gjitha pretendimet që ngre në këtë Gjykatë t’i ketë paraqitur më parë në këto instance, të paktën në substancë, duke respektuar kërkesat formale dhe afatet e parashikuara në ligjin procedural (*shih vendimet nr. 14, datë 21.6.2022; nr. 08, datë 19.3.2018; nr. 31, datë 25.5.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

16. Në rastin konkret, Gjykata konstaton se kërkuesi pretendimet e tij për cenimin e parimit të paanshmërisë dhe së drejtës së mbrojtjes nuk i ka ngritur në rekursin e paraqitur në Gjykatë të Lartë. Për më tepër, Gjykata vëren se edhe pse kërkuesi ka pretenduar se për cenimin e parimit të paanshmërisë nga ana e prokurorit E.L. në çështjen e tij është njohur nëpërmjet vendimit nr. 465, datë 28.10.2021 të KPK-së ndaj këtij prokurori, procesi është zhvilluar në Gjykatën e Lartë në vitin 2023. Në këtë kuptim, Gjykata eidenton se kërkuesi i kishte të gjitha mundësitë dhe kohën e nevojshme për ta paraqitur këtë pretendim në Gjykatën të Lartë përpara shqyrtimit të çështjes së tij. Për këto arsye, Gjykata çmon se pretendimi i subjektit të interesuar se kërkuesi nuk ka shtuar mjetet juridike efektive për këto pretendime (parimin e paanshmërisë dhe së drejtës së mbrojtjes) është i bazuar, për rrjedhojë kërkuesi nuk legjitimohet për to.

17. Në lidhje me pretendimin për cenimin e parimit të barazisë së armëve, Gjykata vëren se kërkuesi e ka ngritur këtë pretendim në substancë në rekursin e paraqitur në Gjykatën e Lartë (*shih faqen e fundit të rekursit*), prandaj legjitimohet për këtë pretendim. Ndërsa, për sa i përket pretendimit tjetër të kërkuesit, për cenimin e së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, Gjykata vëren se kërkuesi e ka ngritur atë për procesin gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e Lartë, për të cilin nuk ka mjet tjetër në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave të tij kushtetuese përveç ankimit kushtetues individual.

18. Gjithashtu, Gjykata vlerëson se kërkuesi legjitimohet edhe *ratione temporis*, në kuptim të përmbajtjes së nenit 71/a, pika 1, shkronja “b”, të ligjit nr. 8577/2000, pasi vendimi më i fundit në kohë i kundërshtuar, ai i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, mban datën 16.2.2023, ndërsa kërkesa është paraqitur në këtë Gjykatë më datë 5.6.2023, pra brenda afatit 4-mujor.

19. Për sa i takon legjitimitet *ratione materiae*, Gjykata vëren se në thelb pretendimet e kërkuesit lidhen me faktin se Gjykata e Apelit Shkodër ka analizuar vetëm provat që ishin në favor të organit të akuzës dhe ka lënë pa analizuar provat të cilat ishin në favor të tij, duke mos provuar tej çdo dyshimi të arsyeshëm përfundimin e arritur. Sipas kërkuesit, ky pretendim është ngritur edhe në rekursin e paraqitur në Gjykatën e Lartë, e cila nuk i ka dhënë përgjigje në vendimin e saj. Duke mbajtur në konsideratë këto argumente të kërkuesit, Gjykata vlerëson se pretendimet e tij lidhen me cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë, mosrespektimi i të cilit në kontekst të rrethanave konkrete të çështjes vë në dyshim edhe parimin e barazisë së armëve. Gjithsesi, Gjykata nuk do të ndalet në vlerësimin më vete të parimit të barazisë së armëve, ndaj në vijim çmon të shqyrtojë bazueshmërinë në thelb të pretendimeve të kërkuesit në drejtim të parimit të prezumimit të pafajësisë të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1 Për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor

20. Kërkuesi ka pretenduar se gjykata e apelit ka analizuar vetëm provat që ishin në favor të organit të akuzës dhe ka lënë pa analizuar prova të ndryshme shkresore të cilat ishin në favor të tij, duke mos provuar tej çdo dyshimi të arsyeshëm përfundimin e arritur. Sipas kërkuesit, ajo gjykatë

ka arsyetuar se fleta e regjistrit themeltar të ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër është e falsifikuar, përfundim që bie ndesh me provat e tjera dhe është në shkelje të ligjit për sa kohë nuk është administruar në gjykim ndonjë provë shkencore si ekspertim grafik që të provojë falsitetin e këtij dokumenti, ndërkohë që ndërhyrjet e bëra në të dhënat e katër rreshtave, ndërsa u është vënë vizë, janë ripërsëritur me përpikëri më poshtë, me ndryshimin e vetëm të llojit të punës, nga “minator” në “minator nëntoke”. Po ashtu, kërkuesi ka pretenduar se sipas shkresës nr. 8677/1/2016 rezulton se ai ka kryer shërbimin ushtarak aktiv në Shkodër për periudhën 4.1.1980–3.1.1982 dhe se sipas aktit të verifikimit të DRSSH-së, Shkodër në regjistrin e ish-kooperativës për të janë shënuar 335 ditë pune për vitin 1980, ndërsa për vitin 1981 janë shënuar 51 ditë pune. Më tej, kërkuesi ka pretenduar se duke mos i çmuar në tërësi provat, gjykata e apelit ka dalë në përfundimin se fleta e regjistrit themeltar të ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër, i cili në fakt administrohej nga DRSSH-ja, Shkodër, është e falsifikuar. Sipas kërkuesit, pretendimi me natyrë kushtetuese i cenimit të parimit të barazisë së armëve ishte ngritur edhe në rekursin e ushtruar në Gjykatën e Lartë, e cila në funksion të rolit të saj si gjykatë ligji, si dhe në atë të kontrollit të respektimit të standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta duhej t’i jepte përgjigje.

21. Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, ka parashtruar se në rekurs kërkuesi ka ngritur vetëm shkaqe që lidhen me mënyrën e vlerësimit të provave dhe zgjidhjes së çështjes nga gjykatat e faktit. Në rastin konkret, sipas Prokurorisë së Përgjithshme, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, pasi ka marrë në shqyrtim pretendimet e kërkuesit dhe vendimin e gjykatës së apelit, ka vlerësuar se vendimmarrja e kësaj të fundit në drejtim të arsyetimit dhe vlerësimit të provave është në përputhje me ligjin material e procedural. Gjithashtu, Prokuroria e Përgjithshme ka parashtruar se sipas jurisprudence kushtetuese vendimi i kufizuar i marrë në dhomën e këshillimit nuk cenon standardin e arsyetimit, përderisa shpreh në thelb shkaqet e mospranimit të rekursit gjatë shqyrtimit të tij në dhomën e këshillimit.

22. Në jurisprudence e saj Gjykata ka theksuar se parimi i prezumimit të pafajësisë kërkon që deklarimi i fajësisë së të pandehurit të bëhet nga gjykata vetëm pas një shqyrtimi të plotë të çështjes, në përputhje me parimin e kontradiktoritetit dhe të barazisë së armëve në gjykim. Sipas këtij parimi asnjë dënim apo masë që barazohet me të nuk mund të jepet ndaj një të pandehuri pa u provuar fajësia e tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm (*shih vendimet nr. 4, datë 21.2.2022; nr. 12, datë 24.8.2018; nr. 68, datë 14.11.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

23. Në lidhje me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, Gjykata ka vlerësuar se vendimi duhet të mbështetet vetëm mbi faktet që janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor dhe duhet të përmbajë bazën ligjore, analizën e provave dhe mënyrën e zgjidhjes së mosmarrëveshjes. Arsyetimi duhet domosdoshmërisht të plotësojë kriteret minimale ligjore të përcaktuara dhe të mos ketë të meta të tilla serioze që cenojnë standardin e vendimit gjyqësor të arsyetuar (*shih vendimet nr. 19, datë 7.7.2022; nr. 63, datë 23.9.2015; nr. 55, datë 18.12.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjithashtu, për sa i takon procesit në Gjykatën e Lartë, në kuadër të parimit të subsidiaritetit, ajo ka detyrimin t’u përgjigjet të gjitha pretendimeve me natyrë kushtetuese dhe në funksion të rolit të saj si gjykatë e ligjit dhe kontrolluese e respektimit të standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta. Në këtë drejtim, Gjykata ka theksuar se kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Kur në rekurs janë ngritur pretendime të natyrës kushtetuese, Gjykata e Lartë, bazuar në natyrën e gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, si dhe në parimin e subsidiaritetit që udhëheq raportet ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, duhet të të mbajë një qëndrim të shprehur lidhur me to (*shih vendimet nr. 29, datë 1.11.2022; nr. 19, datë 7.7.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Po kështu, Gjykata ka vlerësuar se gjatë shqyrtimit të pretendimeve për të drejtën për proces të rregullt nuk mjafton vetëm konstatimi i shkeljes procedurale, por duhet të analizohet karakteri i saj, pasojat që kanë ardhur për kërkuesin dhe për interesat që ai përfaqëson (*shih vendimin nr. 38, datë 2.12.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Në rastin konkret referuar materialeve të dosjes gjyqësore të administruar për qëllime të këtij gjykimi kushtetues, Gjykata vëren se gjykata e shkallës së parë ka vendosur deklarinimin si të pafajshëm të kërkuesit, pasi nuk provohet të ketë kryer veprën penale për të cilën akuzohet. Sipas gjykatës së shkallës së parë, nga provat e paraqitura nuk provohet tej çdo dyshimi të arsyeshëm se kërkuesi ka kryer veprën penale që akuzohet, pasi akuza është ngritur vetëm mbi dyshimin se në emër të të pandehurit rezultojnë të shënuara në regjistër ditë pune në ish-kooperativën bujqësore, duke mos hetuar për pretendimin e tij se ato janë ditë pune të kryera nga pjesëtarët e familjes së tij, ndërkohë që raste të kësaj natyre kanë qenë të shumta në praktikën gjyqësore, ndaj një fakt i tillë nuk mund të shërbejë si provë bindëse për të mbështetur një vendim fajësie, për më tepër kur të dhënat që sjell prova e vetme (fleta e regjistrit të ish-kooperativës bujqësore), pra ditët e punës të shënuara për të pandehurin, janë fare të pakta, çka përforcon bindjen për vërtetësinë e pretendimit të të pandehurit; faktet e pretenduara nga i pandehuri përputhen me të dhënat e librezës së tij të punës, e cila megjithëse është dublikatë, përmban vulën origjinale të ndërmarrjes, sikundër po ashtu ato përputhen edhe me të dhënat e sjella nga prova me dëshmitarë, ndaj nisur nga kjo nuk mund t'i jepet vlerë e paracaktuar fletës së regjistrit të ish-kooperativës bujqësore.

26. Për të arritur në këtë përfundim gjykata e shkallës së parë ka analizuar, ndër të tjera, shkresën nr. 8677/1/2016 të Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, sipas së cilës rezulton se kërkuesi ka kryer shërbimin ushtarak aktiv në repartin ushtarak Shkodër nga data 4.1.1980 deri më datë 3.1.1982, në raport me aktin e DRSSH-së, Shkodër për verifikimin e vjetërsisë së kërkuesit para vitit 1994, sipas të cilit rezulton se ai në vitet që ka kryer shërbimin ushtarak ka punuar njëkohësisht edhe në ish-kooperativën bujqësore, duke pasur për vitin 1980 të shënuara 335 ditë pune, ndërsa për vitin 1981 vetëm 51 ditë pune (shih faqet 6-7 të gjykatës së shkallës së parë).

27. Po ashtu, Gjykata konstaton se gjykata e apelit ka arritur në një përfundim të kundërt me atë të shkallës së parë. Sipas gjykatës së apelit, prokuroria ka paraqitur prova të plota që provojnë akuzën ndaj kërkuesit dhe që konsistojnë në paraqitjen e rrethanave të rreme si librezë e punës dhe periudhat përkatëse të punës të falsifikuara, veprim ky i kryer në mënyrë të vullnetshme nga kërkuesi, me qëllim përfitimin pa të drejtë të pensionit të pleqërisë të kategorisë së parë si punëtor nëntoke. Ajo gjykatë ka çmuar se për kërkuesin ekzistojnë periudha të dubluara pune në regjistrat përkatës themeltarë, çka do të thotë se ato nuk mund të konsiderohen si dyshime nga ana e gjykatës për t'u interpretuar në favor të tij. Gjykata e apelit arsyeton se nga analiza e provave rezulton se regjistri nr. 4, faqja 355 i ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër është tërësisht i falsifikuar, pasi paraqitet me korrigjime, duke u shtuar jo vetëm periudha pune, por edhe duke u ndryshuar lloji i punës nga "minator" në "minator nëntoke", kurse regjistri nr. 2, faqja 26/7 i kësaj ndërmarrjeje ka fshirje të mbiemrit të punonjësit dhe shënim të mbiemrit të kërkuesit, ndërsa mungon data e largimit nga puna. Për rrjedhojë, periudha e punës e shënuar në regjistër nuk mund të merret e mirëqenë për sa kohë ai është i paplotë, me gjeneralitete të ndryshuara dhe për më tepër me korrigjime, çka provon se periudhat e punës janë të falsifikuara dhe se kërkuesi pa të drejtë ka pretenduar se janë kryer prej tij.

28. Gjykata e apelit ka analizuar edhe regjistrin e ish-kooperativës bujqësore, i cili, sipas saj, paraqitet i plotë dhe pa korrigjime dhe me të gjitha elementet e vërtetësisë së tij, duke përbërë provë të plotë e të pakundërshtueshme për periudhën përkatëse të punës së kërkuesit, duke e bërë të pabazuar përfundimin e gjykatës së shkallës së parë se referuar numrit të pakët, ditët e punës të shënuara për të në këtë regjistër janë realizuar nga familjarë të tij. Po sipas asaj gjykate, provë thelbësore që provon fajësinë e kërkuesit është shkresa e qendrës së personelit të rekrutimit Tiranë dhe fleta e evidencës e degës ushtarake Shkodër, ku në tërësinë e të dhënave për të, në rubrikën "Origjina dhe gjendja shoqërore" shënohet: "Anëtar i kooperativës bujqësore", çka provon se ai është shkëputur nga puna në kooperativë për të kryer shërbimin ushtarak (shih faqet 5-7 të vendimit të gjykatës së apelit). Ndërkohë gjykata e apelit nuk ka analizuar/vlerësuar provën tjetër të pretenduar nga kërkuesi, aktin e DRSSH-së për verifikimin e vjetërsisë së kërkuesit, ku rezultonte se edhe në vitet e shërbimit ushtarak kërkuesi figuronte të kishte punuar edhe në kooperativë. Kjo shkresë përmendet vetëm në pjesën hyrëse të

vendimit ku u referohet fakteve të konstatuara nga gjykata e shkallës së parë (shih faqe 4 të vendimit të gjykatës së apelit).

29. Ndërsa, sipas Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, vendimmarrja e gjykatës së apelit në drejtim të arsyetimit dhe vlerësimit të provave është në përputhje me ligjin penal material dhe nuk ka shkaqe për cenimin e tij, ndërsa ajo gjykatë, në ndryshim nga vlerësimi i gjykatës së shkallës së parë, ka argumentuar se provohet fajësia e kërkuesit për shkak se plotësohen elementet e veprës penale të mashtrimit në sigurime në rrethanat kur është vërtetuar se dokumentet e përdorura nga i gjykuari pasqyrojnë fakte të rreme dhe janë përdorur për të mashtruar organet e sigurimeve shoqërore me qëllim përfitimin e padrejtë të pensionit (në kategorinë shtet dhe jo si anëtar i kooperativës bujqësore). Ndërkohë, sa u përket shkaqeve në rekurs ku ngrihen çështje të vlerësimit të provave, Kolegji Penal ka theksuar se ato janë jashtë juridiksionit rishikues ekskluzivisht ligjor të Gjykatës së Lartë *(shih paragrafët 14-16 të vendimit të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë)*.

30. Nisur nga sa më lart, në kontekstin e rrethanave të çështjes konkrete, Gjykata vëren se gjykata e apelit, ndonëse e ngarkuar me ligj për të shqyrtuar çështjen në mënyrë të plotë nga pikëpamja e fakteve dhe e ligjit, nuk është ndalur në shqyrtimin dhe analizimin/vlerësimin e provave thelbësore të kërkuesit, sipas të cilit provohej pafajësia e tij. Në këtë këndvështrim, Gjykata rithekson se vlerësimi i provave është atribut i gjykatave të zakonshme, ndërsa juridiksionit kushtetues i përket vetëm të shqyrtojë nëse parimi i prezumimit të pafajësisë është respektuar gjatë procesit gjyqësor. Në rastin në shqyrtim, Gjykata konstaton se pavarësisht se gjykata e apelit ka arsyetuar se regjistri i ish-Ndërmarrjes Gjeologjike Shkodër në pjesën që i takon kërkuesit, është tërësisht i falsifikuar, ajo nuk ka argumentuar se nga kush është falsifikuar dokumenti dhe se si ka arritur në këtë përfundim në lidhje me një dokument që është administruar nga vetë DRSSH-ja, Shkodër. Gjithashtu, gjykata e apelit është mjaftuar të konsiderojë si të falsifikuar këtë dokument për shkak të fshirjeve apo ndërhyrjeve, si dhe duke u bazuar në krahasimin me të dhënat e një dokumenti tjetër, regjistri i ish-kooperativës bujqësore, që është edhe ai i prejdardhur (i administruar nga DRSSH-ja). Për më tepër, gjykata e apelit ka shmangur krahasimin e këtij të fundit me të dhënat e dokumenteve të tjera që nuk janë në harmoni me të *(akti i DRSSH-së, Shkodër për verifikimin e vjetërsisë, ku rezulton se kërkuesi ka punuar në kooperativë ndërkohë që kryente shërbimin ushtarak)* apo edhe me të dhënat e dokumenteve të tjera që nuk duket se janë në kontradiktë me regjistrin e ish-Ndërmarrjes Gjeologjike (libreza e punës dhe vërtetimet e asistencës).

31. Për këto arsye, Gjykata vlerëson se mënyra se si ka vepruar gjykata e apelit në raport me pasojat e ardhura për kërkuesin (deklarim fajtor të tij), qoftë edhe duke mos arsyetuar se pse nuk duhet të merren në konsideratë rrethanat dhe provat e lartpërmendura (që ishin në favor të kërkuesit), vë në dyshim respektimin e së drejtës për proces të rregullt të parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës, në drejtim të garantimit të parimit të prezumimit të pafajësisë. Në këtë mënyrë, në vlerësimin e Gjykatës, vendimi i gjykatës së apelit nuk është në përputhje dhe me parimin e barazisë së armëve, i cili, sipas jurisprudencës së Gjykatës, kërkon që, çdo palë në proces duhet të ketë mundësi të barabarta që të paraqesë çështjen e tij, pasi përndryshe argumentet e njërës palë do të prevalonin mbi argumentet e palës tjetër, për rrjedhojë e drejta për të marrë pjesë në gjykim do të zhvishej nga funksioni i saj kushtetues për të garantuar procesin e rregullt ligjor *(shih vendimet nr. 4, datë 21.2.2022; nr. 8, datë 23.2.2021; nr. 34, datë 29.5.2015 të Gjykatës Kushtetuese)*.

32. Gjithashtu, Gjykata konstaton se pretendimi për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë ishte ngritur në shkaqet e rekursit të paraqitur nga kërkuesi. Ky i fundit ka pretenduar, ndër të tjera, se gjykata e apelit ka analizuar vetëm provat që janë në favor të prokurorisë, ndërsa ka lënë pa analizuar ato të cilat ishin në favorin e tij, si dhe nuk ka provuar tej çdo dyshimi të arsyeshëm se fleta e regjistrin të ish-Ndërmarrjes Gjeologjike është e falsifikuar. Po në rekurs kërkuesi ka argumentuar se mosanalizimi i të gjitha provave ka sjellë si pasojë përfundimin e gabuar të gjykatës së apelit, se ai ka paraqitur dokumente të rreme. Ndërkohë, në vendimin e tij Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në dhomën e këshillimit, ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuesi, me argumentin se vendimi i gjykatës së apelit është marrë në interpretim të drejtë të

ligjit penal dhe nuk ka shkaqe për cenimin e tij. Sipas Kolegjit Penal, pretendimet që ngrenë çështje të vlerësimit të provave janë jashtë kontrollit rishikues ekskluzivisht ligjor të Gjykatës së Lartë.

33. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se edhe pse pretendimi i kërkuarit për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë është ngritur në rekurs, si dhe ka gjetur pasqyrim në vendimin e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, ky i fundit nuk ka mbajtur një qëndrim konkret në lidhje me të, pavarësisht se ai ka natyrë kushtetuese dhe duket që nuk është haptazi i pabazuar. Përkundrazi, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke arsyetuar në mënyrë të përgjithshme mbi pretendimet e kërkuarit, i ka konsideruar ato si çështje të vlerësimit të provave.

34. Për sa më sipër, në rastin konkret, Gjykata vlerëson se Gjykata e Lartë, duke mos mbajtur një qëndrim të shprehur për pretendimet e kërkuarit me natyrë kushtetuese të ngritura në rekurs dhe duke mos u dhënë përgjigje atyre në thelb, ka cenuar edhe standardin e arsyetimit të vendimit. Në vlerësim të Gjykatës, është detyrë e Gjykatës së Lartë që për shkak të natyrës subsidiare që ka gjykimi kushtetues, të arsyetojë qoftë në mënyrë të kufizuar vendimin e saj, në rastet kur pretendimet e ngritura në rekurs kanë të bëjnë me cenimin e parimeve kushtetuese, të cilat gjejnë pasqyrim në materialet e çështjes, pra për ato pretendime kushtetuese që nuk duken se janë haptazi të pabazuara.

35. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuarit për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor janë të bazuara, sipas arsyetimit të mësipërm të këtij vendimi, ndaj kërkesa duhet të pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe neneve 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri.

VENDOSI:

1. Pranimin e kërkesës.
2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2023-269, datë 16.2.2023 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën.
3. Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.
Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.
Marrë, më 20.2.2024.
Shpallur, më 21.3.2024.

Kryetare: Holta Zaçaj
Anëtarë: Elsa Toska, Marsida Xhaferllari, Ilir Toska, Sandër Beci, Sonila Bejtja, Fiona Papajorgji, Marjana Semini, Genti Ibrahim